

Милча Мадих

Милан С. Младеновић: АЗБУКОВЧАНИ У ПАКЛУ РАТА 1914–1918. ВОЈНЕ ЖРТВЕ, Библиотека „Милован Глишић“
Љубовија, 2016, стр. 518.

Монографија посвећена војним жртвама азбуковачког краја у првом светском рату, после објављивања књиге о цивилним жртвама, аутор заокружује вишегодишња истраживања посвећена овој, до сада недовољно осветљеној проблематици. После прикладног предговора публицисте Милорада Радојчића, следе поглавља о историјским узроцима првог светског рата и места и улоге Србије, српским потенцијалима, почетку рата и првим ратним операцијама, војним жртвама, са описом спомен обележја посвећеним њима. Средишњи и најобимнији део монографије чине спискови погинулих и умрлих Азбуковчана 1914-1918. са подацима о породици, разврстани по насељима из којих потичу. Текст са списковима страдалих је илустрован прикладним фотографијама до којих је аутор успевао да дође, које сведоче о размерама страдања у току ратних операција и спомен обележјима која су после рата подигнута у овом крају.

Друга половина књиге посвећена је повлачењу српске војске, голготи преко Албаније, жртвама током повлачења и током боравка на Крфу, Бизерти, Халкидикију и на другим локацијама и припремама за Солунски фронт и његов пробој. Поред детаљног описа ратних операција током припрема и борби на пробоју Солунског фронта,

аутор је веродостојно описао гробља, која су остала за ратницима страдалим од болести и изнемоглости у свим местима у којима су били стационарни. У овом делу књиге су приложени спискови умрлих и страдалих у ратним операцијама, ван своје домовине, као и споменици и спомен гробља која су остала расута у Алжиру, Тунису, Солуну, Битољу и другим местима.

Аутор је посветио дужну пажњу и страдалима у непријатељским логорима, прилажући спискове са подацима до којих је тешко долазило, као и спомен гробљима, од којих су нека и до данас сачувана, да сведоче о размерама страдања интернираних у логорима широм некадашње Аустро-угарске царевине.

У последњим поглављима приказана су сва спомен обележја у Азбуковици, која су посвећена страдалима током Првог светског рата, као и списак носилаца Албанске споменице из Дрлача. Поговором и рецензијом историчара Милоја Николића, благородношћу аутора донаторима и спонзорима и списковима коришћених извора и литературе, заокружена је обимна и вредна монографија, посвећена огромним жртвама које је Азбуковица дала у Великом рату за васкрс Србије, што ће служити на понос и помену њиховим потомцима.